

אוניברסיטת בן-גוריון בנגב
הפקולטה למדעי הרוח והחברה

טופס סילבוס לסטודנט

המחלקה לחינוך תש"פ 2019

שם הקורס: פסיכולוגיה של האישיות
מס' קורס : 129-1-1961 סמסטר: א'
שם המרצה: דר' מאור וולפסמית

יעדי ההוראה:

הקורס נועד להקנות מושגים בסיסיים בתיאוריה ומחקר על תהליכי התפתחות האישיות והבדלים בין אישיים. הקורס יסקור פרספקטיבות תיאורטיות שונות בפסיכולוגיה של האישיות עם דגש על תיאוריות פסיכודינמיות החל מהמודלים הפסיכוסקסואלי, הטופוגרפי והסטרקטוראלי של פרויד, דרך תיאוריית יחסי האובייקט של מלאני קליין ותיאוריית ההתקשרות של בולבי ומאהלר עם קפיצה לארה"ב לתיאוריית פסיכולוגית העצמי של קוהוט וגיחה למחוזות של התיאוריה ההומניסטית של מאסלו.

מטרות הקורס:

1. בראש ובראשונה, מטרת הקורס הינה להקנות לסטודנטים היכרות עם תיאוריות פסיכולוגיות מרכזיות של האישיות.
2. מטרה מרכזית נוספת של הקורס הינה להקנות לסטודנטים כלים לחשיבה אינטגרטיבית-ביקורתית תוך דגש לרלוונטיות לתחום החינוך.
3. מטרה משנית נוספת הינה לפתח אצל הסטודנטים יכולת לחשיבה דינאמית-התפתחותית מרובדת ומעמיקה שחושבת על מבני העומק המצויים בתשתית חיי הנפש.

דרישות והרכב ציון הקורס:

1. נוכחות והשתתפות פעילה בדיונים וקריאת פרטי החובה מהרשימה הביבליוגרפית (10% מהציון הסופי)
2. מבחן מסכם (90% מהציון הסופי)
*ציון עובר בחינה – 56
**ציון עובר בקורס – ציון סופי 56

נושאי הלימוד ורשימה ביבליוגרפית¹:

נושא	שיעור
<p>מבוא</p> <p>מהי אישיות ואיך ניתן למדוד אותה? הסבר כללי על גישות שונות לחקר והמשגת האישיות (הגישה הדינאמית, ההתנהגותית-קוגניטיבית, הפיזיולוגית וההומניסטית-אקזיסטנציאליסטית). <u>רשימת קריאה</u> : בייט-מרום, ר. (1992). אישיות : תיאוריה ומחקר, כרך א', יחידה 1, מבוא. ת"א : האוניברסיטה הפתוחה.</p>	1
<p>פרויד</p> <p>נלמד על המודל הטופוגראפי, המודל הסטרקטוראלי ועל המודל הפסיכוסואלי כמו גם על מושגי מפתח נוספים מרכזיים בתיאוריה הפרוידיאנית (למשל, קתרזיס, פיקסציה, קונפליקט, העברה והעברה-נגדית וכו'). <u>רשימת קריאה</u> : מיטשל, א. ובלאק, ג. (2006). פרויד ומעבר לו : תולדות החשיבה הפסיכואנליטית המודרנית. פרק 1 : זיגמונד פרויד והמסורת הפסיכואנליטית הקלאסית (עמ' 47-71). ת"א : תולעת ספרים.</p>	2-4
<p>אריקסון ופסיכולוגיית האגו</p> <p>נלמד על החידושים שפסיכולוגיית האגו הציעה לתורתו של פרויד באמצעות הפניית המוקד לתהליכים של האגו והתפתחותם דרך התיאוריה ההתפתחותית של אריק אריקסון. <u>רשימת קריאה</u> : מיטשל, א. ובלאק, ג. (2006). פרויד ומעבר לו : תולדות החשיבה הפסיכואנליטית המודרנית. פרק 6 : פסיכולוגיות של זהות ושל עצמי : אריק אריקסון והינץ קוהוט (עמ' 207-218). ת"א : תולעת ספרים.</p>	5

¹ ייתכנו שינויים בסדר הנושאים וברשימת הקריאה כפונקציה של קצב ההתקדמות והעניין.

נושא	שיעור
<p align="center">מלאני קליין וויניקוט (תיאורי יחסי האובייקט)</p> <p>אם פרויד נחשב לאבי הפסיכואנליזה אז מלאני קליין נחשבת לאם הפסיכואנליזה. בשלושת השיעורים על תיאוריות יחסי אובייקט נלמד על העמדה הסכיזו-פרנואידית, העמדה הדיכאונית, צרות עין ותיקון מתוך התיאוריה הקלייניאנית ומושגי מפתח מתוך התיאוריה של וויניקוט (ממשיכה של מלאני קליין) כמו אם טובה דיה, משוקעות אימהית ראשונית, עצמי אמיתי ועצמי כוזב ועוד.</p> <p align="right"><u>רשימת קריאה:</u></p> <p>פרקים 3, 4 ו-7 בתוך: ק. ברונסטיין (עורכת). התיאוריה הקלייניאנית: נקודת מבט בת זמננו (2011). ת"א: תולעת ספרים.</p> <p>פרקים נבחרים² מתוך: ע. ברמן (עורך). דונלד ו' וויניקוט: עצמי אמיתי, עצמי כוזב (2009). ת"א: עם עובד.</p> <p align="right"><u>קריאת רשות:</u></p> <p>סגל, ח. (1998). מלאני קליין. ת"א: עם עובד.</p> <p>דורבן, י. (2002). על אהבה, שנאה וחרדה – מבוא לחשיבה הקלייניאנית. בתוך: י. דורבן (עורך). מלאני קליין כתבים נבחרים (עמ' 7-38). ת"א: תולעת ספרים.</p>	6-8
<p align="center">בולבי ומאהלר (התקשרות ותהליכי ספרציה-אינדיווידואציה)</p> <p>בולבי, בדומה לוויניקוט, שם את הדגש על היחסים האקטואלים עם האם (או הדמות הטיפולית המרכזית) וכיצד יחסים אלו מעצבים דפוס התקשרות שמלווה את האדם לאורך חייו. נלמד על תיאוריית ההתקשרות וסוגי ההתקשרות השונים ונמשיך ללמוד על מאהלר שמרחיבה את התיאוריה של בולבי ומתארת את שלבי הספרציה-אינדיבידואציה של התינוק מהשלב האוטיסטי ועד עצמאות.</p> <p align="right"><u>רשימת קריאה:</u></p> <p>אפלמן, ח. היקשרות – התיאוריה של ג'ון בולבי. בתוך: שלבים ראשוניים של התפתחות, זרקור על התיאוריה של בולבי ומאהלר. ת"א: האוניברסיטה הפתוחה.³</p>	9
<p align="center">קוהוט (פסיכולוגית העצמי)</p> <p>תינתן סקירה של הסימפטומים האופייניים לכל אחת מההפרעות במצב הרוח בהתייחס לאספקטים רגשיים, קוגניטיביים, התנהגותיים ומוטיבציוניים. בנוסף, יתוארו ההסברים האטיולוגיים השונים ושיטות הטיפול המקובלות.</p> <p align="right"><u>רשימת קריאה:</u></p> <p>אופנהיימר, א. (1998). היינץ קוהוט. ת"א: תולעת ספרים.</p> <p>מיטשל, א. ובלאק, ג. (2006). פרויד ומעבר לו: תולדות החשיבה הפסיכואנליטית המודרנית. פרק 6: פסיכולוגיות של זהות ושל עצמי: אריק אריקסון והיינץ קוהוט (עמ' 207-218). ת"א: תולעת ספרים.</p>	10

² הפרקים הרלוונטיים יפורטו בתחילת הסמסטר.

³ בהמשך יצטרף פרק רלוונטי מתוך אותו ספר על התיאוריה של מרגרט מאהלר.

שיעור	נושא
11	<p>גישות הומניסיטות-אקזיסטנציאליסטיות (קרל רוג'רס ואברהם מסלו)</p> <p>בשיעור זה נלמד על הגישה ההומניסטית המדגישה את המימוש העצמי וההגשמה של פוטנציאל הצמיחה של האינדיבידואל תוך התמקדות בתיאוריה של קרל רוג'רס ואברהם מסלו.</p> <p><u>רשימת קריאה:</u></p> <p>פרקים רלוונטיים על מסלו ורוג'רס מתוך: \ Personality Theories 3rd edition Larry A. Hjelle, Daniel J. Ziegler</p>
12	<p>גישות קוגניטיביות-התנהגותיות ולמידה חברתית</p> <p>נסקור את התיאוריות המכוננות בגישה הקוגניטיבית וההתנהגותית. נלמד על סקינר, בנדורה ורוטר.</p> <p><u>רשימת קריאה:</u></p> <p>בייט-מרום, ר. (1992). אישיות: תיאוריה ומחקר: תיאוריה ומחקר: תיאוריות התנהגותיות וקוגניטיביות בפסיכולוגיה. יחידות 3.1-3.8 (עמ' 100-13). ת"א: האוניברסיטה הפתוחה.</p>
13	<p>תיאוריות מודרניות על תכונות ונטיות אישיות</p> <p>נלמד על גישת התכונות לאישיות דרך התיאוריות של אולפורט, אייסנק וקטאל. נלמד מהי תכונה ועל סוגי תכונות שונות. כיצד ניתן למדוד תכונה והאם היא יכולה לבא התנהגות ונתמקד בתיאוריה על חמשת הגדולים.</p> <p><u>רשימת קריאה:</u></p> <p>McCrae, R. R., & Costa Jr, P. T. (1996). Toward a new generation of personality theories: Theoretical contexts for the five-factor model. In Wiggins, Jerry S. (Ed), The five-factor model of personality: Theoretical perspectives, (pp. 51-87). New York, NY, US: Guilford Press.</p>
14	<p>סיכום ואינטגרציה</p> <p>נסכם את הנקודות העיקריות שנלמדו לאורך הסמסטר ונערוך חזרה לקראת המבחן לרבות מענה לשאלות של הסטודנטים.</p>